

Fyrverkeri og dyrene

Kjære representanter for kommunene i Norge

NOAH – for dyrs rettigheter vil med dette brevet oppfordre landets kommuner til å innføre lokale vedtak mot oppskytning av fyrverkeri, av hensyn til dyr og andre som er redde for eller kan skades av fyrverkeri.

For svært mange dyr - både familiedyr, husdyr og ville dyr – gjør smellene fra fyrverkeri nyttårsaften til et mareritt. Hvert år ser vi tilfeller hvor dyr i panikktilstand stikker av, skader seg selv eller andre, og til og med omkommer grunnet deres reaksjon på fyrverkeriet. De psykiske belastningene mange dyr opplever kan vare i flere dager etter den traumatiske opplevelsen, noen får varige problemer. Det at mange skyter opp fyrverkeri tidligere på dagen, og noen også flere dager både før og etter nyttårsaften, er en ytterligere belastning. Vedlagt følger et notat med noen konkrete eksempler på at fyrverkeri har fått alvorlige konsekvenser for dyr.

Dyrenes ubehag som følge av fyrverkeri gjør nyttårsaften til en lite hyggelig dag også for svært mange dyreeiere, inkludert bønder med husdyr, og andre som er glad i dyr og vet hvor stor påkjenning fyrverkeri er for mange dyr. I tillegg kan mennesker oppleve smellene som ubehagelige. Spesielt utsatt er mennesker som har utviklet posttraumatisk stresslidelse etter å ha opplevd krig. Hvert år meldes det også om personskader etter bruk av fyrverkeri på nyttårsaften. Under feiringen i årsskiftet 2015/2016 ble det for eksempel meldt om 17 øyeskader som følge av fyrverkeribruk, seks av disse var av så alvorlig grad at personene kunne forvente betydelig synsreduksjon eller blindhet.¹ I tillegg kom andre typer skader. Ifølge Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB), ble det fra 2009 til 2015 registrert 315 personskader som følge av rakettoppskytning, samt 38 skader på bygninger.² Og i forkant av sist nyttårsaften gikk en ørelege ut og advarte mot at de høye smellene fra fyrverkeri kan skade hørselen, spesielt for barn.³ Oppskytning av fyrverkeri kan også forårsake miljøproblemer: Lokal luftforurensning kan oppstå når mye fyrverkeri sendes opp samtidig, og forsøpling oppstår fordi mange ikke rydder opp etter seg. Miljødirektoratet opplyser at oppskyting av fyrverkeri kan gi høy lokal konsentrasjon av svevestøv og at kombinasjonen av svevestøv og enkelte metaller kan ha helsemessig betydning, og at personer med astma, alvorlige hjerte- eller lungelidelser og andre spesielt følsomme personer, burde unngå å oppholde seg utendørs i områder med mye oppskyting av fyrverkeri.⁴ Det aller meste

¹ <https://www.nrk.no/norge/seks-alvorlig-skadet-av-fyrverkeri-1.12729248>

² <https://www.f-b.no/nyheter/nyttarsaften/fyrverkeri/utelukker-ikke-offentlig-fyrverkeri/s/5-59-631319>

³ <https://www.f-b.no/nyheter/nyttarsaften/fyrverkeri/orelege-advarer-mot-horselsskader-nyttarsaften-bruk-horselsvern/s/5-59-631772>

⁴ <http://www.dagbladet.no/nyheter/nyttarsrakettene-kan-vaere-helsefarlige/61611195>

av fyrverkeriet som selges på det norske markedet er importert fra Kina⁵, så mindre import av fyrverkeri vil også bety mindre forurensning knyttet til transport. Disse eksemplene viser at i tillegg til dyrene som lider på grunn av fyrverkeri, er det mange flere interessegrupper som ville nyte godt av restriksjoner/forbud.

Heldigvis blir stadig flere oppmerksomme på lidelsene forårsaket av fyrverkeri. Et ferskt eksempel er den svenske avdelingen av den store byggevarekjeden Bauhaus, som i desember 2016 meldte at de har sluttet å selge fyrverkeri av hensyn til dyrene. Markedssjef Johan Saxne uttalte at de vil tape mye penger på å slutte med salget, men at fordelene, som i tillegg til hensyn til dyrene inkluderer miljøhensyn og hensyn til personskader, veier tyngre. Flere varehus i Sverige, som Plantasjen og Coop, har allerede tatt standpunkt mot fyrverkeri, og Saxne håper enda flere vil følge etter.⁶ NOAH vil i år jobbe for at også norske varehus vil slutte å selge fyrverkeri, eventuelt satse på lydløst fyrverkeri. Bl.a. har vi vært i kontakt med Bauhaus Norge som sier at saken er oppe til behandling.

Det mest effektive tiltaket vil imidlertid være at kommuner vedtar lokale lovendringer i forbindelse med fyrverkerioppskyting, og vi håper derfor at så mange som mulig av landets kommuner vil innføre tiltak for å gjøre nyttårsaften til en hyggelig feiring for alle. NOAH ønsker å spørre kommunen om hva slags hensyn som tas til dyrene i forbindelse med fyrverkerioppskyting på nyttårsaften og ellers? Vil har også følgende konkrete spørsmål:

Vil kommunen vurdere å innføre et lokalt vedtak mot oppskyting av privat fyrverkeri, eventuelt kun tillate lydløst fyrverkeri?

Dette er noe flere kommuner rundt i verden har gjort. I Italia har Roma, Milano, Venezia og flere andre byer vedtatt forbud mot å sende opp fyrverkeri på nyttårsaften, både av hensyn til miljøet, dyrene og personskader.^{7 8} Byen Collecchio har vedtatt at kun lydløst fyrverkeri får sendes opp, slik at feiringen ikke skal gå negativt ut over dyrene.⁹ Forslag om forbud mot fyrverkeri med lyd er nå oppe til behandling i Edinburgh.¹⁰

Ved å kun tillate lydløst fyrverkeri kan tradisjonen med oppskyting av fyrverkeri bestå, samtidig som at ingen lider som følge av høye smell. Lydløst fyrverkeri er allerede for salg på det norske markedet, og har vært omtalt i flere norske avisartikler de siste årene. Det er imidlertid verdt å merke seg at både dyr og mennesker også kan skremmes av lysblinkene, og at lydløst fyrverkeri innebærer samme risiko for personskader og miljøforurensning som tradisjonelt fyrverkeri.

⁵ <https://www.dsb.no/lover/farlige-stoffer/artikler/kort-om-kjop-salg-bruk-og-kontroll-av-fyrverkeri/>

⁶ <http://www.dagbladet.no/nyheter/stor-kjede-slutter-med-fyrverkeri-av-hensyn-til-hundene/66078151>

⁷ <http://www.foxnews.com/world/2015/12/31/rome-milan-join-italian-cities-banning-new-year-eve-fireworks-due-to-smog.html>

⁸ <http://www.italianinsider.it/?q=node/3501>

⁹ <http://travel.excite.co.uk/town-in-italy-starts-using-silent-fireworks-as-a-way-of-respecting-their-animals-N52632.html>

¹⁰ <http://www.bbc.com/news/uk-scotland-edinburgh-east-fife-38328638>

Ifølge DSB kan kommuner ”fastsette lokale forskrifter om begrensninger i bruk av fyrverkeri i spesifikt angitte områder der det erfaringsmessig vil oppstå fare for liv, helse, miljø eller materielle verdier.”¹¹ NOAH mener at lidelsene, skadene og dødsfallene vi vet fyrverkeri forårsaker hvert år kvalifiserer til å vurdere strengere regelverk for oppskytning i kommunene.

Forbud mot fyrverkeri med lyd vil være den bedre løsningen for dyrene, men forbud mot privat oppskytning, altså at kommunen står for oppskytning, er også en langt bedre løsning enn dagens situasjon. Da vil kommunens innbyggere kunne vite akkurat når oppskytningen foregår, og kan ta de forhåndsreglene som er mulige. Et varslingsystem på kommunens hjemmesider (til oppskytning gjennomført av eller godkjent av kommunen) vil sørge for at dyreeiere og andre som reagerer på fyrverkeri kan være forberedt og ta nødvendige forhåndsregler også ellers i året. En landsrepresentativ undersøkelse om fyrverkeri, gjennomført i desember 2016 av YouGov på vegne av If Skadeforsikring, viser at nordmenn er positive til fellesfyrverkeri på nyttårsaften: 78% mener at fellesfyrverkeri er et flott tiltak, og 55% dropper allerede å sende opp eget fyrverkeri for å heller se fellesfyrverkeri. Tallet vil trolig stige dersom flere kommuner tilbyr dette. Undersøkelsen viser også at fyrverkeri på nyttårsaften kanskje ikke er så viktig for mange som en skulle tro: Kun hver fjerde nordmann oppgir at nyttårsfeiring og fyrverkeri er en helt vanlig ”combo”, og kun hver tredje nordmann under 35 år pleier å feire nyttårsaften med fyrverkeri. Det er også verdt å nevne at det i undersøkelsen kommer frem at annenhver nordmann har opplevd fyrverkeri ute av kontroll, og at denne erfaringen er uavhengig av hvor i landet de bor eller om de bor i by eller på landet.¹²

NOAH håper på en positiv tilbakemelding, og at kommunen vil vurdere tiltakene som er foreslått. Dette brevet sendes til alle landets kommuner, og vi håper kommunenes sentralbord vil sende det videre til aktuelle personer/avdelinger i sin kommune slik at saken blir behandlet. Ta gjerne kontakt dersom dere har spørsmål, og gi også gjerne beskjed dersom dette er noe kommunen ønsker å innføre. Hvis vi holdes oppdatert på dette har vi mulighet til å bruke deres vedtak til å jobbe for at flere kommuner skal følge etter, og til å dele nyheten med våre medlemmer og følgere - NOAH ønsker å berømme kommuner som tar dyrevennlige valg!

Med vennlig hilsen,

NOAH – for dyrs rettigheter
v/ ledersekretær Hanne Johansen
hanne@dyrsrettigheter.no

09.02.17

¹¹ <https://www.dsb.no/lover/farlige-stoffer/artikler/kort-om-kjop-salg-bruk-og-kontroll-av-fyrverkeri/>

¹² <https://www.f-b.no/nyheter/nyttarsaften/fyrverkeri/utelukker-ikke-offentlig-fyrverkeri/s/5-59-631319>